

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta näitä ei välttämättä saavuteta esityksellä.

Yleisesti hankintalaki tekee hankintaprosessista raskaan ja tämä korostuu pienehköissä hankinnoissa. Hankintojen monimutkaisuus estää osan toimijoista tarjoamasta ja oletettavasti juuri pienimmät toimijat ovat niitä, joilla ei ole riittävää osaamista tai resursseja. Jotkin toimijat jättävät kategorisesti tarjoamatta julkisiin hankintoihin prosessin takia. Nämä ovat usein hyviä toimijoita, joilla riittää tilauksia muutoinkin. Pienten yritysten osallistumismahdollisuuksia lisäksi hankintalain huomattava yksinkertaistaminen, ei suinkaan säätelyn lisääminen.

Pienehköissä hankinnoissa tavoiteltu kustannussäästö häviää usein hankintaprosessin läpiviemiseen. Siten aitoa kustannussäästöä ei synny. Isoissa hankinnoissa hallinnollinen taakka ja potentiaalinen kustannussäästö ovat järkevämmässä suhteessa toisiinsa.

Laadukkaan hankinnan tekeminen hankintalain puitteissa on usein työlästä ja joskus silti epäonnistuu. Suurin puute hankintalaissa on, että kaikki kriteerit pitää keksiä etukäteen, eikä hyvilläkään toimijoilla ole mahdollisuutta tarjota erityistä osaamistaan. Periaatteessa hankintalaki antaa mahdollisuuden neuvottelulle, mutta käytännössä prosessi on raskas ja tiukasti säädelty, eikä neuvottelu siinä mielessä kuin mitä yksityinen toimija saa käyttää. Tämä menettely ei myöskään sovellu pienimpiin hankintoihin raskautensa takia.

Mikäli hankintalaki turvaisi hankintojen laadun ja kustannussäästöt, niin epäilemättä myös yksityiset toimijat hankkisivat hankintalain mukaan.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

65§ Markkinakartoituksen tekemisen tapaa ei säädellä tarkasti ja tämä edistää markkinakartoituksen tekoa ja hyödyntämistä.

75 § Isojen hankintojen pakollinen jakaminen osiin tuntuu ristiriitaiselta siihen nähden, että pienempiä hankintoja erityisesti kielletään jakamasta osiin. Sama periaate pitäisi olla kaikilla hankinnoilla, joko niitä toivotaan jaettavaksi tai pidettäväksi isoina kokonaisuuksina.

Esimerkiksi Korkeasaarella korjausrakennushankkeiden puitesopimus on kilpailutettu hankintalain mukaisesti. Jos tähän sovellettaisiin veloitetta pilkkoa hankinta, niin jokainen korjausrakentaminen olisi oma erillinen hankintansa ja suuri osa niistä alittaisi hankintarajan. Tässäkin tapauksessa pilkkominen voisi edistää pienten toimijoiden mahdollisuuksia tarjota. Lainsäädäntöön ei pitäisi kirjata ristiriitaisia tavoitteita.

125 § Pakollinen keskeyttäminen on hankala vaatimus. Pääsääntöisesti kilpailutuksiin tulee enemmän kuin yksi tarjous, mutta on todellisia tilanteita, joissa tarjouksia saadaan vain yksi. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikkö asetetaan hankalaan tilanteeseen, kun hankintaa ei voikaan tehdä. Jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa hankinnan keskeyttämisen, mikäli yksi saatu tarjous olisi sellainen, ettei hankintaa voi toteuttaa. Kilpailutuksessa voi myös valmiiksi todeta, että kilpailutus ei velvoita hankintayksikköä tekemään hankintaa. Hankintayksikkö ei nykyisinkään joudu tilanteeseen, jossa se joutuisi tekemään hankinnan, joka ei täytä sen tarpeita.

Lisäksi lain tavoitteena on hankintojen toteuttaminen ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Mikäli hankintayksikkö haluaa tehdä esimerkiksi ekologisesti edistyksellisiä hankintoja, niin tarjoajien määrä voi olla vähäisempi kuin ilman tätä tavoitetta. Voi hyvinkin olla tilanne, jossa edistyksellisiä tarjoajia on vähän tai vain yksi. Mikäli tätä hankintaa ei saisi tehdä, niin vaihtoehtona olisi ekologisista kriteereistä luopuminen.

Tämän ongelman voinee ohittaa markkinavuoropuhelulla, mutta säädäs tuntuu tästä huolimatta tarpeettomalta.

Lain perusteluissa viitataan Tsekkien lainsäädäntöön, joka on kumottu. Perusteluissa ei selviä, miksi tämä vaatimus peruttiin ja jää epäselväksi, että osoittautuiko se kuitenkin toimimattomaksi.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Pakollinen pilkkominen on outo vaatimus, kun samaan aikaan pieniä hankintoja ei saa pilkkoa. Tämä lisää lain sekavuutta.

Hankinnan pakollinen keskeyttäminen vain hankaloittaa hankintojen tekemistä, eikä erityistä hyötyä ole nähtävissä. Pahimmillaan ohjaa tasapainoilemaan laatukriteereiden ja näiden väljentämisen välillä, jotta saa tarjouksia, mutta samalla tulee heikentäneeksi esimerkiksi ekologisia ja sosiaalisia tavoitteita.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Hankintalain hankintarajat pitää pikaisesti päivittää. Hankintarajat ovat olleet samat yli kymmenen vuotta ja samaan aikaan kustannukset ovat kohonneet huomattavasti. 60 000 euron hankinta ajoittuen kolmelle vuodelle on jo hyvin pieni hankinta suhteessa hankintalain hallinnolliseen raskauteen.

Hellström Sanna
Korkeasaaren eläintarha